

LUDMILA TESAŘOVÁ

je absolventkou brněnské konzervatoře – obor cimbál. S úspěchem se účastnila hudebních soutěží, natačení pro Čs. televizi, nahrávku pro Čs. rozhlas, na nich a též mezinárodních festivalů ve hře na cimbál i Světovém kongresu cimbalistů. Lidové umění prezentovala jako cimbalistka lidových souborů a muzik na mnoha festivalech doma i v zahraničí. Je členkou Asociace cimbalistů ČR a členkou Světové asociace cimbalistů. V současnosti působí pedagogicky a na koncertech vystupuje příležitostně.

PETRA ŠPONAROVÁ

Hře na cimbál se venuje od šesti let, v současné době na ZUŠ pod vedením své matky Ludmily Tesařové. V letech 1993 – 2001 působila jako cimbalistka dětského folklorního souboru Javorňíček. Od roku 1995 studovala kompozici u brněnské hudební skladatelky profesorky Jaromíry Mazourové, kde roku 1999 úspěšně absolvovala druhý stupeň. V téže roce ziskala Zlaté pásmo a zvláštní ocenění poroty v celostátním kole skladatelské soutěže základních uměleckých škol. V roce 2002 se ve stejné soutěži umístila ve Stříbrném pásmu.

JANA KOVÁŘOVÁ

Absolventka brněnské konzervatoře v oboru dirigování z dirigentské třídy profesora Petra Fialy. V současné vyučuje na ZUŠ v Brně hru na klavесové nástroje a od konce roku 2001 je sbormistrem Smíšeného pěveckého sboru města Modřice.

SMIŠENÝ PĚVECKÝ SBOR MĚSTA MODŘICE

je složený z amatérských zájemců o zpívání z Modřic a z Brna, různého věku i nejrůznějších povolání - od studentek až po důchodce. Ve složení svých členů sbor častěře navazuje na Modřický pěvecký sbor, který působil v letech 1998-2001 při pobočce ZUŠ pod vedením prof. Rudolfa Zavadila. Od konce roku 2001 je novým zřizovatelem sboru město Modřice a sbormistrem JANA KOVÁŘOVÁ. Pod jejím vedením byl nastudován zcela nový repertoár a významně doplněno personalní obsazení všech hlasů - další zájemci o zpívání v dobrém kolektivu jsou však stále vítaní.

V repertoáru sboru jsou starší i nové 4-hlasé skladby, jak ze světské (madrigaly), tak i chrámové hudby, vianoční mše, koledy a spirituální. Významný podíl mají též klasické i současné úpravy lidových písni, které tvoří hlavní náplň dnešního koncertu.

Pozvánky a informace:

Příští koncert modřického sboru bude 17. 8. 2004 v kostele v Oslavanech.
10. komorní koncert (dechové trio KDH) je plánován na 29. září 2004.
11. komorní koncert (houslový recital P. Havelková) na 24. listopadu 2004.
Program bude upřesněn na plakátech, ve Zpravidlo a v informacích KAM.
Celkový přehled KK je na <http://www.volweb.cz/cevelavl/kk/seznam.htm>

*Město Modřice
připravilo pro všechny příznivce hudebních zážitků*

9. KOMORNÍ KONCERT NA RADNICI

s programem:

Cimbál ve vážné hudbě

Ludmila Tesařová a Petra Šponarová - cimbál

a

Smíšený pěvecký sbor města Modřice

sbormistr - Jana Kovářová

**Středa 26. května 2004 v 19 hodin
Nová radnice na náměstí Svobody v Modřicích**

Program

LUDMILA TESAŘOVÁ - cimbál

Béla Bartók: Fujarová,
Leoš Janáček: Dobrou noc,
Ivo Jirásek: Pražské zvony,
Jarmila Mazourová: Západ slunce, Navzdory

PETRA ŠPONAROVÁ - cimbál

Albert Pek: Stará písceň,
Jaromír Nečas: Na samý cimbál,
Petra Šponarová: Sonáta pro cimbál (3 věty):
Allegro energico,
Andantino tranquillo,
Allegro vivo.

SMÍŠENÝ PĚVECKÝ SBOR MĚSTA MODŘICE

lidová, upr. Z. Mrkos: Bude večer ...
lidová, upr. M. Šmid: Pridi Janik ...
Tomas Luis de Victoria: Ave Maria
Leo Šanáček: Ukvalské písne
Ondraš, Ondraš !
Ty ukvalsky kosteličku !
Na tych fojtovyh lukach
Ty ukvalsky kosteličku, hej !
Pan Buh vam zaplat !
Fojtova Hanka
Ave verum corpus
Tolita Toten
Nad Myjavou vyšla hvězda ...
Lajú maši, lajú

W. A. Mozart:
Zdeněk Lukáš:
lidová:
E. Ambros:

VIKTOR JÁNOS BÉLA BARTÓK (1881 - 1945)

Asi nejvýznamnější maďarská hudební osobnost. Byl nejen skladatelem, ale i vynikajícím pianistou a pečlivým pozorovatelem lidové hudby. Význam lidových písni měl na jeho tvorbě, zejména na starém mistřím (Beethoven, Bach) i uvedomování si současnosti vytvořil hudbu, která má originální maďarský charakter s univerzálním expresivním výrazem.

LEOŠ JANÁČEK (1854 - 1928)

3. července to bude 150 let, co se jako desáté dítě (ze čtrnácti) narodil v Hukvaldech, v rodině učitele, vynikajícího hudebníka a sbormistra Jiřího Janáčka. Již od 11 let, kdy byl zasloužen Pavla Křížkovského přijat do nadace augustiniánského kláštera na Starém Brně je jeho život úzce spojený s Brnem. Ke spolupráci při studiu lidové hudby (cimbál) a sběratelství lidových písni ho přizval feditel brněnského gymnázia František Bartoš. Janáček se postupně stal v této oblasti uznávaným odborníkem také od roku 1905 ved. „Pracovní výbor pro českou národní písni na Moravě a ve Slezsku“ v rámci přípravy oficiálního souborného vydání lidových písni „Das Volkslied in Österreich“. Ukvalské písny byly napsány pro amatérský sbor, který „na Ukvaldech“ vedl jeho otec.

IVO JIRÁSEK (*1920)

Současný český skladatel, dirigent a hudební pedagog. Skladba „Pražské zvony“ vznikla pod pojmem četby bánské sínky „Praha s prsty deště“ od Vítězslava Nezvala.

ZDENĚK LUKÁŠ (*1928)

Významný současný skladatel, sbormistr a organizátor vokální tvorby, působící v Plzni.

JARMILA MAZOYROVÁ (*1941)

Významná současná hudební skladatelka, která žije v Modřicích a pedagogicky působí v Brně. Její práce vycházejí především z potřeb žáků a studentů uměleckých škol, což je zvláště cenné u těch nástrojů, které trpí nedostatkem literatury - jako např. cimbál. Její skladby, kterých je již přes 50, charakterizují zcelený rozvrh, rychly spád, efektivní zakončení, vztuření a živelnost. Zaznívají jak v podání výkonnych umělců z koncertních pódiov, tak prvních dětských pokusech začátečníků při výuce a na soutěžích ZUŠ.

WOLFGANG AMADEUS MOZART (1756 - 1791)

Rakouský skladatel, který patří k nejvýznamnějším osobnostem světové hudby. Jeho dilo zahrnuje přes 600 položek. „Ave verum Corpus“ pro smíšený sbor, orchestr a varhanu napsal v posledním roce života jako opus č. 618 v Baden bei Wien 16./17. června 1791.

JAROMÍR NEČAS (*1922)

Brněnský rozhlasový redaktor a dramaturg, jeden z nejvýznamnějších propagátorů moravského folkloru, v r. 2002 laureát mezinárodního folklorního festivalu ve Stážnicích.

TOMAS LUIS DE VICTORIA (1548 - 1611)

Největší španělský renesanční skladatel. Jeho dilo obsahuje výhradně duchovní hudbu se silným mystickým citěním. Po studiích a působení v Římě, byl od roku 1587 kaplanem císařovny Marie, sestry Filipa II. Španělského, ředitelkem káru „maestro de capilla“ a varhaníkem v „Convento de las Descalzas Reales de S. Clara“ v Madridu.

AVE MARIA

Ave Maria, gratia plena
Dominus te cum.

Benedicta tu in mulieribus
et benedictus fructus ventris tui
Jesus Christus.

Sancta Maria, Mater Dei,
ora pro nobis peccatoribus,
nunc et in hora mortis nostrae.
Amen.

Zdrávas Maria, milosti plná
Pán s tebou.

Požehnaná tys mezi ženami
a požehnaný plod života tvého
Ježíš Kristus.

Svatá Maria, Matko Boží,
pros za nás hříšné
nyní i v hodinu smrti naší.
Amen.

(český překlad - tradiční římskokatolická modlitba)

AVE VERUM CORPUS

Ave, verum Corpus natum
de Maria Virgine.

Vere passum, immolatum
in cruce pro homine.

Cuius latum perforatum
unda fluxit et sanguine.

Esto nobis praegustatum
in mortis examine.

Bud' pozdraveno Tělo pravé
zrozené z Marie Panny.

Vskutku pro člověka
ukřížování a obětované.

Z jehož ran zejících
kanul proud krvavý.

Nechť je pro nás připominkou
ve smrti zkoušec.

(český, místy volnější překlad připravili - E. Mattušová a V. Čevela)

pozn.:

ora pro nobis - oroudji za nás, amen - hebrejsky - staň se, tak budiž
paudo, paudi, passum - roztahnout, passum in cruce - rozepljato na kríži
praegusto, praegustator - napřed okusitii něčeho, okoušeć

Z HISTORIE VÝVOJE CIMBÁLU

Cimbál (italsky - salterio tedesco, německy - Hackbrett, francouzsky - tympanon, anglicky - dulcimer, rusky - cimbaly, maďarsky - cimbalom, rumunsky - tăcămbal) fadíme mezi jednoduché úderné strunné nástroje. Dnešní název pochází z českého „kymbalon“ a původně se tak nazývaly různé zvonové nástroje.

V současné době je cimbál především známým nástrojem folklorních souborů na Moravě, na Slovensku, v Maďarsku a dalších zemích, ale prosazuje se i ve výživné hudbě po celém světě. Jako příklad je možno uvést, že na 3. světovém kongresu cimbalistů 1995 v Bratislavě je v seznamu účastnických států nejen Slovensko, Maďarsko a Česko, ale i Holandsko, Irán, Austrálie, Německo, Švýcarsko, Bělorusko a Čína.

Cimbál je velmi starého původu - o počátcích vývoje úderních nástrojů nacházíme zprávy již roku 650 př.n.l. v Malé Asii. V Persii to byl „santur“ a „kvanum“, v Babylonu typ zvaný „sambeka“ nebo „sambuka“, přibuzný řeckému „sambuké“. Ve středověké Itálii se vyskytoval nástroj „sambuca“, v Německu kolem 13. století známý pod názvem „sambuit“.

Na tento vývojový směr navázal harfový nástroj 3 nebo 4-úhelníkového tvaru „psalterium“. Střevové struny na něm (byly jich 10 i více) se rozechývaly prsty nebo plektrem z brků, dřeva a kovu. Zdokonalením pak vznikl koncem středověku německý lidový nástroj „hackbrett“ - česky „brnkadlo“, který měl už ozvučený trup s dnem, vikem a nízkými luby.

K nejstarším zprávám o výskytu cimbálu u nás patří Komenského „Orbis pictus (1685)\", kde se uvádí a vyobrazuje strunný hudební nástroj s dvěma paličkami - „brnkadlo“. Užívány byly i názvy „žaltář, desetistruný či slavík“.

Cimbál se v evropských podmínkách neustále vyzýval. Největší oblibu i rozšíření pak zaznamenal ve 20. století, kdy se ustálil na dvou typech jako malý pěnovný a velký cimbál. Ten se skládá z následujících částí: rezonanční skříně se soustavou duší, postavená na čtyřech nohách, boční hlavy s upínacími koliky a upínacími klíči, dva boční prazec, pět kobylek, tlumiči pedál a dvě palčíky. Po konstrukční a intonaciální straně je to zdokonalený druh malého cimbálu. Hlavní přínos představuje tlumiči pedál, větší tónový rozsah a tónový materiál akustické kvality. Pedál vhodné tlumiči dozvívání strun a jeho funkce je důležitá pro melodičkou čistotu a harmonickou intonaci. Počet strunových jednotek se pohybuje od 35 do 39, což umožňuje zahrát v chromatickém sledu 50 až 55 tónů. Díky zdokonalenému tónovému systému se stal významným nástrojem národní střední a jihovýchodní Evropy.

(Text byl připraven podle závěrečné písemné práce Ludmily Tesařové na téma „Cimbál v artificiální hudbě - Jaromíra Mazourová: Ti metamorfozy pro cimbál“ - Konzervatoř v Brně, obor cimbál, školní rok 1988/1989)